

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

A study of Behaviors in living of the Higher Secondary School Students

According to the Five Precepts and the Five Virtues in Khunhan District, Sisaket Province

พระนัชพล ฐิตปณโย (คงพันธ์)¹, ชวาล ศิริวิวัฒน์², สมชัย ศรีนोक³

Phra Natchapon Dhitapanyo (Kongpun), Chaval Siriwith, Somchai Srinok

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email : natchapon23@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบางบาล จังหวัด ศรีสะเกษ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ และ 3) เพื่อเสนอแนะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล - เบญจธรรม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ 7 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 310 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

¹ นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำภาควิชาการการสอนสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำภาควิชาการการสอนสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านศีลข้อที่ 2 คู่กับ สัมมาอาชีวะ รองลงมา คือ ด้านศีลข้อที่ 5 คู่กับ สติสัมปชัญญะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตา-กรุณา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ และอายุโดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน จำแนกตามผลการเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะอธิบายได้ว่านักเรียนไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตควรมีความเมตตาต่อสัตว์ ไม่ขโมยหรือหยิบสิ่งของของคนอื่น ไม่แย่งของรักของผู้อื่นมาเป็นของตน งดเว้นสุราของมีนเมาและสิ่งเสพติดทุกชนิด มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาอะไรควรทำไม่ควรทำ และจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม เช่น ภัยของยาเสพติด เป็นต้น ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรม, หลักเบญจศีล – เบญจธรรม

Abstract

In the research, there were the objectives 1) to study the behavior in living of the students in the high school, relating to the Five Precepts and the Five Virtues in the Khunhan, Sisaket province 2) to compare the behavior in living of the students in the high school, relating to the Five Precepts and the Five Virtues in the Khunhan, Sisaket province and 3) to suggest the Buddhist principles for developing the behavior in living of the students in the high school, relating to the Five Precepts and the Five Virtues in the Khunhan, Sisaket province The populations weve used for this reseavch as Students in high school as.7. The sample was the 310 persons in this school. The statistics was used to analyze the data. There were the percentage, the means, and the standard deviation, the t-test value and the one-way analysis of variance: f-test.

Findings were as follows:

1. The results of analysis the data of the students who behaved in the daily life in the accordance with the Five Precepts and the Five Virtues at the high schools in the Khunhan district, Sisaket, were studies and analyzed in the overview and the specific issues. The analysis results were found that their level was high. The second clause of Sila and the right livelihood were at the highest

level. Next to that point, the fifth clause of Sila and the mindful awareness were at the higher level. At last opinion, the first clause of Sila and the loving kindness in Five Virtues was at the high level.

2. The results of comparison with studies of the students' behavior in these schools. The sex and age were provided to study and they were not different. The written hypothesis was not the statistic significant difference at 0.05 but they had got the different GPA, so the educational statistics was the significant difference at 0.05 in the overview because the learning results were provided.

3. The suggestions were the methods to practice along with the Five Precepts and the Five Virtues. Their results were found that the students had not killed the animals and men, but they have the loving kindness to them. They had not stolen anything of every one, they had not belonged to the wife or husband of the others, they had abstained the alcohol and drug. Moreover, they have the mindfulness all the times and participated the public activities for cultivating the good common sense to the young boys and girls.

Keywords: Behavior, Pancasila , Pancadhmma

1.บทนำ

สังคมไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ปัญหาเยาวชนและนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยสนใจไม่ใส่ใจในทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากหลักธรรม คือวิกฤตศีลธรรม จริยธรรม จะได้รับความสนใจน้อยที่สุดจากรัฐบาลและชนชั้นนำของประเทศ ปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรม เป็นสภาวะการณ์ที่มีการละเมิดระเบียบของสังคมที่มีอยู่และการละเมิดนั้นกว้างขวางมากขึ้นจนไม่สามารถแก้ไขควบคุมได้ เป็นปัญหาที่มีมานานทุกยุคทุกสมัยและไม่สามารถจะแก้ไขได้หมดไปโดยสิ้นเชิง การแก้ไขปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรม จึงเป็นเพียงการควบคุมหรือปราบปรามไม่ให้ปัญหาขยายวงกว้างออกไปได้ทุกครั้งที่มีการละเมิดระเบียบของสังคม (โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์, 2543 : 23) เยาวชนในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงประกอบกับเยาวชนให้ความสนใจทางด้านหลักศีลธรรม จริยธรรม ทางพระพุทธศาสนาน้อยลง ดังนั้นสังคมไทยจำต้องมีการฟื้นฟูหลักศีลธรรม จริยธรรม โดยจะต้องไม่มองว่าวิกฤตศีลธรรม จริยธรรม นั้นเป็นปัญหาระดับบุคคลเท่านั้นและจะต้องทบทวนกระบวนการสร้างศีลธรรม จริยธรรมกันใหม่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับคนยุคสมัยปัจจุบัน

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงมีพระพุทธรูปวิธีการนำข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์สำหรับขัดเกลาจิตใจ คือหลักเบญจศีลและเบญจธรรม อันได้แก่ การงดเว้น

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

จากการกระทำบาป 5 ประการ รวมทั้งความทุจริตซึ่งถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี เป็นการรักษาเจตนาที่จะควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น คือ ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ละเว้นจากการลักขโมย ละเว้นจากการประพฤติดีในกาม ละเว้นจากการพูดปด และละเว้นจากการเสพสุรา การประพฤตินิยาม 5 ประการ (พระครูปลัดสุรัสวดี วิริยโร (คงรักษา), 2555 : 3) ธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติด้วยความสุจริตซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดีงาม หลักธรรมที่นำมาซึ่งความประพฤติที่ดีงาม ประกอบกับเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังที่ พระธรรมกิตติวงศ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า เภยจรธรรม คือ ข้อที่ควรประพฤติ 5 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ดังนี้ 1) เมตตากฎา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และความสงสารปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาอาชีพ 3) กามสังวร คือ การสำรวมในกาม 4) สัจจะ คือ การพูดคำจริง 5) สติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2551 : 480) ฉะนั้น เภยจรธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

ในอดีตเยาวชนไทยจะได้รับการปลูกฝังหลักศีลธรรม จริยธรรม อย่างเป็นระบบจากการไปอยู่ปรนนิบัติและศึกษาเล่าเรียนกับพระสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษอบรมแก่กุลบุตร จะเห็นได้ว่าการอบรมสั่งสอนในวัดเช่นนี้เน้นหนักเรื่องศีลธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา และอาจจัดได้ว่าเป็นการอบรมสั่งสอนที่ได้ผลมาก (ไพฑูริย์สินลารัตน์, 2544 : 105) โรงเรียนเป็นสถาบันใหม่ที่เกิดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่ครอบครัว ชุมชน และวัดถูกลดทอนบทบาทลงไปในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ผู้คนใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ โดยปัจจุบันเริ่มตั้งแต่อายุเพียง 2-3 ขวบเท่านั้นแต่เวลาที่เพิ่มมากขึ้นนั้นในโรงเรียนและสถานศึกษาไม่ได้ช่วยให้ระดับศีลธรรม จริยธรรม ของผู้คนที่เพิ่มขึ้นเลยกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ปัจจุบันเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และเริ่มปรับตัวเข้าสู่ผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่มีความคิดและพฤติกรรมเสพติดในค่านิยมค่อนข้างสูง ติดเพื่อน รักสนุก ชักชวนกันดื่มสุรา สิ่งเสพติด แสดงพฤติกรรมออกมาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่เปลี่ยนไปนั้นไม่เชื่อเรื่อง กรรมดีกรรมชั่ว ไม่เกรงกลัวบาป ไม่มีความอดทน ไม่ซื่อสัตย์ ไร้ระเบียบวินัย มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่มีความเมตตากฎา และก่ออาชญากรรมที่มีความซับซ้อนรุนแรงมากยิ่งขึ้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากการขาดหลักศีลธรรม จริยธรรม ถ้าหากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนถูกปล่อยปละละเลย สังคมย่อมเกิดความวุ่นวายขึ้น (อรธจักร สัตยานุรักษ์, 2550 : 6) เรื่องของเยาวชนเป็นปัญหาที่ต้องคิดให้มาก เพราะเยาวชนสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อน ผู้ปกครองไม่มีเวลามากนักที่จะอยู่กับเด็กเพราะอาชีพบีบคั้น และปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นดังเช่นปัจจุบัน (พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), 2550 : 1)

ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูไม่ควรจัดกิจกรรมที่เน้นเพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ความจำเพื่อให้เด็กเก่งเพียงอย่างเดียว จะต้องเน้นให้เด็กเป็น

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

คนดีด้วย เหมือนคำกล่าวที่เราได้ยินอยู่เสมอว่า ความรู้ต้องคู่คุณธรรม ในช่วงอดีตที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนของครูด้านศีลธรรม จริยธรรมทั้งหลายยังไม่บรรลุเท่าที่ควร เพราะพฤติกรรมของเยาวชนยังไม่เป็นที่พึงของสังคม สร้างปัญหาให้กับสังคม ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาให้กับตนเองได้ปัญหาของเยาวชนจึงเกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด (จำลองลักษณ์ สุจริตจันทร์, 2554 : 2-3) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ครูก็จำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวทางเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการนำวิธีเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ มีเจตคติ และมีแนวทางการปฏิบัติในทางที่เหมาะสมเพื่อเป็นคนดีในสังคม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนในเขต อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผู้วิจัยเองมีประสบการณ์ในด้านการให้ความรู้ และให้การอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม สาเหตุของปัญหา และความรุนแรงของนักเรียนที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จากการสังเกตพฤติกรรมตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เกิดจากการที่บุคคลไม่สนใจจะนำเอาหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน หรืออาจจะมีความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่นำมาปฏิบัติ ตลอดถึงสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย โรงเรียน ชุมชน สัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในชุมชน การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ตลอดถึงหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาจะได้เป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ และผู้บริหาร ในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านเบญจศีล-เบญจธรรม แก่นักเรียนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติในอนาคตต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อเสนอแนะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

“การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งหมด 7 โรงเรียน ประชากรนักเรียน มีทั้งหมด 1,584 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 310 คน ใช้วิธีการสุ่ม โดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 43) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
3. แบบสอบถามปลายเปิด Open-Ended ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบตรวจสอบรายการ
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ
4. นำแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามที่ได้ศึกษาในข้อ 1-3 แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อ 4 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความครอบคลุมของเนื้อหา
6. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
7. ตรวจสอบพิจารณาจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักเรียนทั้ง 30 ชุด และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลเรียงเรียงข้อมูล และประมวลผลข้อมูล แปลผลข้อมูล ในรูปของความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Schaffer)

4.สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ”สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 มีอายุระหว่าง 16 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับ 3.01 -3.50 มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6

2. ผลการเปรียบเทียบ

1 นักเรียนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตา-กรุณานักเรียน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน

2 นักเรียนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนารางจังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

3 นักเรียนที่มี ผลการเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม อำเภอบึงนารางจังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันในทุกด้าน

5.อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตา-กรุณา อยู่ในระดับมาก เพราะว่า นักเรียนมีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยงานผู้ปกครองที่บ้านเสมอ นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนๆที่ต้องการความช่วยเหลือเสมอ นักเรียนรู้จักการให้อภัยเพื่อนที่ทำผิดเสมอ นักเรียนรู้จักทำบุญใส่บาตรที่วัดเป็นประจำนักเรียนบริจาคสิ่งของของคนที่ด้อยกว่าเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรินทร์ บุญเลิศ, 2555 : 71) ที่ได้ศึกษาเรื่องวิธีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านความกตัญญูตเวทิตี ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ และด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ตามลำดับ สอดคล้องกับ (ละเอียด ศรีโสภา, 2555 : 71) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านคำข่าอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า เบญจศีลเบญจธรรมเป็นธรรมคู่กันส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กล่าวคือเมื่อมีศีลก็ต้องมีธรรม เบญจศีลเป็นหลักธรรมที่ควรดเว้นเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ เบญจศีลเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และส่งผลที่ดีต่อสังคม

ด้านศีลข้อที่ 2 คู่กับ สัมมาอาชีวะ อยู่ในระดับมาก นักเรียนรู้จักการใช้จ่ายเหมาะสมกับฐานะ รู้จักเก็บออมไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักหลักการไม่รังเกียจการทำงานสุจริต นักเรียนเกรงกลัวและละอายที่จะประกอบอาชีพผิดกฎหมาย สอดคล้องกับ (พงษ์จันทร์ โอสายไทย, 2551 : 112) ได้ศึกษา “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญา” จากการศึกษา พบว่าหลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญานั้น คือการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบการไม่โกงหรือหลอกลวง การไม่ประจบสอพลอ การไม่บีบบังคับ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการและสัมมาอาชีวะของคฤหัสถ์ ได้แก่ การแสวงหารายได้โดยวิธีไม่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ให้ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้แก่การเปิดโอกาส ในการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามขึ้นในด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ตลอดถึงไม่ผิดจารีตประเพณีซึ่งเป็นอาชีพที่วิญญูชนสรรเสริญ สอดคล้องกับที่ (พระมหาเดชศักดิ์ ธีรบุญโญ (โพธิ์ชัย) 2543) : 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา” ได้กล่าวสรุปวิธีแก้ไขปัญหาด้าน คุณธรรมจริยธรรมว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต้องมีการช่วยเหลือ เกื้อกูลแนะนำ ชี้ทางส่งเสริม ประสานงาน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ครูผู้สอน ควรมีเทคนิควิธีการสอน ทั้งเป็นตัวอย่างที่ดี โดยมอบให้เป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ รัฐบาลให้อุปถัมภ์ คนที่จะสอนคุณธรรมจริยธรรมต้องมีการคัดเลือกและอบรมก่อน โรงเรียนต้องจัดทำสื่อการสอน กระบวนการเรียน โดยความร่วมมือกันของพระสงฆ์และครู ทั้งต้องมีการจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับ วิชาพระพุทธศาสนา ให้เด็กมีความซาบซึ้งในพระพุทธศาสนา เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เป็นต้น

ด้านศีลข้อที่ 3 คู่กับ กามสังวร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ปัญหาครอบครัวของนักเรียนที่เกิดจากครอบครัวแตกแยก แม่และพ่อแยกทางกัน ลูกอยู่กับตายาย ปัญหาพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยง ผู้บริหารและครูต้องเป็นทั้งพ่อและแม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับ

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

นักเรียนรายบุคคลผู้ปกครองและครูหาทางแก้ปัญหา เครื่องคิดระเบียบวินัยในการแต่งกาย ฝึกระวังกรณีผู้สาว สร้างค่านิยมในการรักครอบครัว สอดคล้องกับ (สุพัตรา สุภาพ, 2543 : 40) ได้กล่าวถึง สภาพทางบ้าน ถ้าเป็นบ้านที่มีความรัก ความอบอุ่นเข้าใจเด็ก เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีที่พอเหมาะพอควรแก่เด็ก เด็กจะมีสุขภาพจิตที่ดีเข้ากับเพื่อนๆ ได้ สอดคล้องกับ (ธีรยุทธ บุญมี, 2547 : 11) ได้กล่าว จิตสำนึกของบุคคลเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งเร้า การรับรู้ในส่วนนี้ได้ก่อรูปขึ้นในจิตใจของบุคคลในรูปของความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม เป็นคุณลักษณะทางจิตที่ก่อรูปผ่านกระบวนการทางปัญญา เป็นปฏิกริยาตอบสนองต่อปรากฏการณ์ทางสังคม การเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคคลในสังคมตามกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้จะทำให้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งทางสังคมศาสตร์จะเรียกกิจกรรมหรือกระบวนการดังกล่าวว่าเป็นการกล่อมเกลางานสังคม อันเป็นกระบวนการที่มีผลทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการรับรู้มีจิตสำนึกมีจิตสำนึกต่อสังคมด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้ค่านึงถึงประโยชน์ของสังคมและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รู้จักเสียสละตนเพื่อธำรงรักษาประเทศชาติ พระพุทธศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งต้องเริ่มที่การปลูกฝังค่านิยมที่สั่งามให้เกิดขึ้นในจิตใจ บนพื้นฐานหลักการของพระพุทธศาสนาว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

ด้านศีลข้อที่ 4 คู่กับ สัจจะ ความมีสัตย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนเป็นเด็ก ดี เก่ง มีสุข สถานศึกษาน่าอยู่ มีกิจกรรมการกล่าวคำปฏิญาณตนทุกเช้าว่าจะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ชมเชยยกย่องผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีมารยาทดี สอดคล้องกับ (สำราญ เพียรนอก, 2550 : 122) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธของวัยรุ่น” จากผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมที่ดีที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนคือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่พระเจ้าได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मม วทามิ” แปลความได้ว่า เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม เจตนาในความหมายว่า เจตจำนง ความตั้งใจคิดหมาย การเลือกตัดสินใจในการกระทำ ในการพูดจาสื่อสารและในความคิดทุกกรณีมีเจตจำนงอยู่ ที่แท้กรรมก็คือเจตจำนงนี้เอง และโลกมนุษย์นั่นถือว่าเป็นโลกแห่งเจตจำนง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นและเป็นไปในโลกมนุษย์ คือในสังคมนั้นเกิดจากการเป็นไปตามเจตจำนงของมนุษย์ทั้งสิ้นเจตจำนงเป็นปัจจัยในระบบของธรรมชาติ ส่วนที่มนุษย์เป็นเจ้าของเรื่อง หรือเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ (วาสนา ตะกาศ, 2549 : 121) “การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1” คือ ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง แนวคิดการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่นดั่งนั้น การที่เราจะมีความซื่อสัตย์สุจริตนั้น เราจะต้องปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริตอย่างถูกต้อง และให้เห็นโทษของการไม่ซื่อสัตย์สุจริตว่าจะส่งผลต่อตนเองและสังคมอย่างไรบ้าง

ด้านศีลข้อที่ 5 คู่กับ สติสัมปชัญญะ อยู่ในระดับมาก มีครูพระสอนศีลธรรมมีกิจกรรมสวดมนต์นั่งสมาธิตอนเช้าและตอนกลางวัน คิด พูด และทำ อย่างมีสติ สร้างความตระหนักในเรื่องภัยของยาเสพติด การคิดวิเคราะห์ การดำรงชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับ (อริชฐาน พูลศิลป์ ศักดิ์กุล, 2548 : 43) การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมกลุ่ม

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

ตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ 3 เว้นจากการประพฤตินิดในกาม และศีลข้อ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัยในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ 4 เว้นจากการพูดปด อยู่ในระดับมาก 4 สอดคล้องกับ วลัยรัตน์ ยิ่งดำนุ่น, 2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสา : กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุปลัณท์” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ แผนการเรียนปัจจุบัน มีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสาไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนต่างกัน มีระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสาโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง วัด บ้าน โรงเรียน ต่างกันมีระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ 1 ห้องเรียน 1 โครงการบูรณาการต่างกัน มีระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่าด้านศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตา-กรุณา ที่อยู่ลำดับสุดท้ายแสดงให้เห็นว่าเด็กในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ ควรได้รับการนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนาด้านนี้เป็นพิเศษ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) **ด้านศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตา-กรุณา** โรงเรียนควรฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อน เพื่อนเก่งช่วยเพื่อนในห้องเรียน พี่ช่วยน้องในการดูแลการปฏิบัติตน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน และครู รวมถึงผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติ ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ติดตามความก้าวหน้าทุกด้านของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่ใช่ทำไปวันหนึ่ง ๆ ครูสอนเพื่อให้เกิดความรู้และเด็กต้องได้รับการเรียนรู้ คือ เรียนเพื่อรู้ ผู้ปกครองต้องรับรู้ว่ามีเด็กในโรงเรียนต้องมีศีลธรรมในใจไม่ใช่มาเอาแต่ปัญญาอย่างเดียว และต้องสอนเด็กให้เกิดความรักความเมตตา เราก็จะสร้างเด็กดีมีวินัย และเก่งได้ในอนาคต

(2) **ด้านศีลข้อที่ 2 คู่กับ สัมมาอาชีพ** ผู้ปกครองสร้างแนวคิดว่าให้เด็กรู้ว่า การทำงานที่สุจริต ซื่อสัตย์ในตนเอง โดยยกตัวอย่างบุคคลที่ดีมีความก้าวหน้า การใช้สติไม่ย่อท้อต่อกระแสต่าง ๆ จะทำให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในการทำงาน ควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสียสละ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบอาชีพที่ดี และรู้จักโทษของอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย

(3) **ด้านศีลข้อที่ 3 คู่กับ กามสังวร** ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองทุกท่าน สอนเด็กให้รู้เท่าทันสื่อ ไม่ทิ้งวัฒนธรรม รู้จักใช้คำว่า ขอโทษ การให้อภัย รู้จักเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และสิ่งใดควรไม่ควร สิ่งที่ต้องจดจำและปลูกฝัง คือ และผู้ปกครองต้องครองตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตาม จัดกิจกรรมสอดแทรกในการเรียนการสอนให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยแต่โบราณ ให้รู้จัก รักนวลสงวนตัว

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

หน่วยงานต่างๆควรจัดกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนโดยให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การตั้งครรรภ์ในวัยใส ให้ความรู้และชี้แจงปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า อันเกิดจากความไม่พร้อมของพ่อแม่ และปัญหาโรคร้าย

(4) **ด้านศีลข้อที่ 4 คู่กับ สัจจะ** นักเรียนรู้จักการทำตัวให้เหมาะสม พูดจาไพเราะ ครูและผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็น ถ้าเด็กเห็นและรับรู้อย่างน้อยๆ ก็จะซึมซับเข้าไปในจิตใจเด็ก ควรยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ จะได้นำไปปฏิบัติไม่พูดปด ไม่พูดคำหยาบ โดยเป็นแบบอย่างในการพูดหน้า เสาธง และคอย อบรมบ่มเพาะ ซึ่ถึงคุณและโทษของการพูดความจริงและการพูดโกหก ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต เพื่อลดความโลภและความเห็นแก่ตัว รู้จักการเสียสละ สร้างนักเรียนให้เป็นคนดีของสังคม

(5) **ด้านศีลข้อที่ 5 คู่กับ สติสัมปชัญญะ** ผู้ปกครอง สร้างโรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สอง ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ดื่มของมึนเมา หรือสารเสพติดใดๆทั้งสิ้น ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสารเสพติดต่าง ๆ แก่นักเรียน ซึ่งทำให้ผู้เสพขาดสติ เป็นบ่อเกิดของความประมาท ควรร่วมมือกันประสานความเอาใจใส่เด็ก ทำให้นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาเข้าใจในความรัก ความห่วงใย รู้จักคิดแยกแยะสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ จัดกิจกรรมเสริมทักษะ การคิดวิเคราะห์ และการจัดกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระนั่งสมาธิทุกวันตามหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการนำเบญจศีล-เบญจธรรม พัฒนานักเรียนด้าน ศีลข้อที่ 1 คู่กับความเมตตา-กรุณา กับตัวแปรอื่นๆ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อนและเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหรือไม่
2. ควรมีการศึกษาการนำเบญจศีล-เบญจธรรม พัฒนานักเรียนโดยใช้เครื่องมืออื่นๆ ได้แก่ แบบสอบถามสถานการณ์ และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่
3. ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง โดยจัดในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว เพื่อการนำเบญจศีล-เบญจธรรม พัฒนานักเรียนด้าน ศีลข้อที่ 1 คู่กับ ความเมตตากรุณา ที่อยู่ในระดับสุดท้าย

บรรณานุกรม

- โกศล วงศ์สวรรค์ , สถิต วงศ์สวรรค์, (2543), **ปัญหาสังคมไทย**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์. จำลองลักษณ์ สุจริตจันทร์, (2554), การศึกษาพฤติกรรมด้านเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ จังหวัดปทุมธานี **วิทยานิพนธ์ พธม.** , มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี อ่างใน สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, (2547), ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **วิทยานิพนธ์ ค.ม.** วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543), **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**, กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

- พงษ์จันทร์ โอสายไทย, (2551), การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญา
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสุตศักดิ์ วิริยโร (คงรักษา), (2555), การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีล
 และเบญจธรรม, **วิทยานิพนธ์ พธ.ด.** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), (2551), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์,**
 กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานนท์ภิกขุ), (2550), **รักลูกให้ถูกทาง,** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระมหาเดชศักดิ์ ธีรปัญญา (โพธิ์ชัย), (2543.), จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตาม
 หลักคำสอนพระพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์ พธ.ม.** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ บุญเลิศ, (2555), การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน เขตจอมทอง
 กรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์ พธ.ม.** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลาภรัตน์, (2544), **ความรู้คู่คุณธรรม,** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ละเอียด ศรีโสภา, (2555), การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำป่า อำเภอดงเจริญ จังหัดอุบลราชธานี, **วิทยานิพนธ์ พธ.ม.** :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วลัยรัตน์ ยิ่งคำนูน, (2554), การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสา : กรณีศึกษานักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุบลมณี **วิทยานิพนธ์ พธ.ม.** :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วาสนา ต๊ะกาบโค (2549.), การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1” **วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.** เชียงใหม่ :
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำราญ เพียรนอก, (2550), การดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธของวัยรุ่น”, **วิทยานิพนธ์ พธ.ม.** :
 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภัตรา สุภาพ, (2543), **สังคมและวัฒนธรรมไทย** : กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
 พานิช.
- อชิษฐาน พูลศิลป์ ศักดิ์กุล, (2548), การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษา
 เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ รป.ม.** : มหาวิทยาลัยบูรพา.